

Dante voor het volk

De Yamaha DM3 Standard kwam recentelijk op de markt. Dit is een volwaardige Yamaha digitale mixer voor een zeer aantrekkelijke prijs. De DM3-versie met dante netwerk voor audio en video laat nog even op zich wachten, maar we konden 'm wel al even uitproberen in de studio.

door **Alex Buurman**
alex@interface.nl

De Yamaha DM3 mét dante heet gewoon 'DM3', wat vermoedelijk aangeeft dat Yamaha dante als standaardvoorziening wil zien. De DM3 zonder dante (kortweg DM3S) heeft inmiddels een behoorlijk impact op de markt van digitale mengtafels gehad. Hij biedt de spreekwoordelijke Yamaha-kwaliteit en -mogelijkheden, is extreem compact en licht voor een mixer met zestien ingangen en acht uitgangen, en zit in de aantrekkelijke prijsklasse net onder de 2.000 euro. Niet onbelangrijk: de klank is naar mijn ervaring bijzonder overtuigend; zeer dynamisch en detailrijk.

Mengtafel als audio-interface

Je ziet nog niet zo heel vaak dat een mengtafel als de DM3 als audio-interface wordt gebruikt. Toch hebben veel hedendaagse digitale mixers via usb al allerhande handige faciliteiten aan

boord om als audio-interface in een home- of projectstudio te worden ingezet. Sterker nog: met de hoeveelheid fysieke in- en uitgangen en goede pre-amps steken ze veel – ook duurdere – audio-interfaces naar de kroon. Complexe routing, die je immers op het apparaat zelf doet en niet in de computer, wordt heel overzichtelijk. Monitormixen opzetten voor de muzikanten in je studio is niet ingewikkelder dan bij een livenesshow: je bedient alles met de faders, en je hebt effecten en dynamische processors bij de hand.

Samen delen

Maar de reden waarom ik zeer nieuwsgierig was naar de DM3 is de aanwezigheid van dante. De DM3 wordt meteen al herkend als je 'm via usb op je computer aansluit. Hij meldt zich dan als 18-in/uit-interface. Via dante presenteert hij zich met zestien ins/outs. Usb is echter een een-op-eencommunicatie, terwijl dante een netwerk is waarin meerdere apparaten kunnen worden opgenomen en audio (of

video) met elkaar kunnen delen.

Met dante kun je dus een veelheid aan apparaten combineren in een netwerk. Yamaha gebruikt dante al veel langer om bijvoorbeeld stageblokken op het podium via een ethernetkabel (CAT-kabel met RJ45-aansluitingen), in plaats van met een dikke multikabel, aan te sluiten op de zaalmixer (FOH oftewel front of house) en de monitor-mixer. In het geval van DM3 zou bijvoorbeeld een Tio1608-D een voor de hand liggende keuze zijn. Ook verzorgt dante, via dezelfde CAT-kabel, de aansturing van de eindversterkers van de PA. Dante is niet merkgebonden en de aangesloten apparaten regelen de communicatie onderling door middel van de ingebouwde hardware en de bijbehorende protocollen.

Dante rookie

Ik had zelf nog nooit een dante-netwerk opgezet, hoewel ik live wel heb gewerkt met apparaten die via dante op elkaar waren aangesloten. Ik was dus heel benieuwd of dat inderdaad zo simpel is als wordt beweerd. Om volledige bediening over onder meer de routing te krijgen in een dante-netwerk heb je software nodig: Dante Controller van Audinate. Audinate is de firma die dante ontwikkelt en de regels daaromtrent nogal rigouzeus bewaakt. Dit hoeft in een Yamaha-omgeving niet

per se overigens. Een Tio (of Rio) kan vanuit een DM3 worden aangemeld en direct worden gepatcht. De gratis Controller software is er voor Mac en Windows pc's. Als er meerdere dante-compatibele apparaten via CAT-kabel in het netwerk hangen, worden die automatisch in Dante Controller geïdentificeerd en kun je in een matrix de beschikbare in- en uitgangen met elkaar verbinden.

Controller + Soundcard

Ik wilde mijn daw-projecten in de computer mixen met de faciliteiten die de hardware van de DM3 biedt. Mixen met faders blijft immers aantrekkelijk en er zitten kranige eq's in de DM3. Als je Dante Controller op je pc of Mac hebt geïnstalleerd, wordt die computer nog niet als een dante-apparaat in het netwerk geïdentificeerd. Daarvoor heb je Dante Virtual Soundcard (DVS) nodig. Deze software kost \$ 49,99. Dat is een vanaf-prijs, want de basisversie

INFO • richtprijs excl btw: DM3 € 2.100,-, DM3S € 1.680,-
• distributie: Yamaha Music Europe GmbH
• internet: nl.yamaha.com

SPECIFICATIES • digitale mixer/audio-interface met dante • 6 mixbussen, 2 matrixen, 1 stereobus, 2 effectbussen, 1 cue-bus • analoog in: 16 mic/line (12 xlr + 4 xlr/trs); analoog uit: 8 (xlr); dante: 2 (etherCON: primary/secondary); netwerk: 1 (rj-45); usb to host: 1 (usb type-b, usb2.0); usb to device: 1 (usb type-a); hoofdtelefoon; voeding: xlr 4pin (dc-power in)
• 9" multitouchscreen • 2x multi-fx • scene presets • 9x motorfaders (8 kanalen + 1 main) • rotary encoder
• 18 tracks in/out usb-interface
• 2-sporenrecorder/player usb hd/stick
• 96kHz/48kHz • ook bruikbaar als daw remote control • inclusief Steinberg Cubase AI en VST Rack Essentials software • afmetingen (bxhxd): 320x140x455mm • gewicht: 6,5kg
• optie: RK-DM3 rackadapters

HET OORDEEL

+ extreem flexibel
+ uitstekende sound
+ plezierige bediening
– geen

DE LAY-OUT IS OPVALLEND OPGERUIMD, ZEKER GEZIEN ALLE MOGELIJKHEDEN

computer hangen, om die vervolgens toe te voegen aan het dante-netwerk. Zodra je DVS hebt geïnstalleerd, meldt de computer zich in het netwerk aan

als dante-machine én ziet je computer het netwerk als reguliere geluidskaart met zestien in- en uitgangen en kun je die in je daw toekennen. Na het instal-

leren van beide stukjes software werkt het netwerk onmiddellijk.

Keurig uitgelijnde signalen

Het toewijzen van in- en uitgangen is in de DM3 zeer overzichtelijk georganiseerd. Sowieso zijn de meestvoorkomende functies vrijwel onmiddellijk vanaf het bedieningsscherm toegankelijk. Doordat het netwerk ervoor zorgt dat alle signalen keurig in tijd uitgelijnd blijven (geen vertragingen dus), kun je externe effecten in het netwerk introduceren, dus ook je eigen computer met daarin een rack met effecten. Yamaha heeft daarvoor zelf de software VST Rack, die je overigens ook via usb kunt aanspreken. Maar omdat ikzelf toch al met Logic Pro X bezig was, heb ik daarmee geëxperimenteerd als effectenrack; dit biedt immense mogelijkheden. Het zou geweldig zijn als ook inserts op mixerkanalen zich

via dante zouden laten routen, maar vooralsnog is dat niet meer dan een gedachte.

Touch and turn

De DM3 maakt hardwarematig een uiterst degelijke indruk. De negen gemotoriseerde faders – acht kanalen plus één master – bewegen snel en precies. Het 9" touchscreen reageert onmiddellijk en biedt erg veel functies en daarmee, of daardoor, op vrijwel elke pagina ook een goed overzicht. Zoals op verreweg de meeste digitale tafels bedien je met een beperkt aantal faders meerdere bedieningslayers. Zo schakel je met dedicated knoppen aan de rechterkant van het bedieningspaneel tussen kanaal 1 t/m 8 en 9 t/m 16. Daar kun je ook kiezen voor de effect- en monitor-sends en de outputsectie, én twee layers die je zelf kunt samenstellen. Er zijn zes mixbussen, twee effectbussen en twee matrixen.

Daar weer onder zitten knoppen die enerzijds kunnen worden gebruikt om je daw te besturen en anderzijds zijn toe te kennen aan specifieke functies van je eigen keuze. Met de in het oog springende Touch And Turn-knop kun je parameters die je met het touchscreen hebt gekozen, selecteren of van waarde veranderen. De lay-out van het bedieningspaneel is opvallend opgeruimd, zeker als je bedenkt dat de DM3 is afgeladen met mogelijkheden. Veel hangt dus af van wat er op het touchscreen te zien is, en dat is wonderbaarlijk goed georganiseerd. Daarnaast is er op het frontpaneel een

DE KLANK VAN DE DM3 IS ZEER INSPIREREND, OOK VAN DE MIC-PREAMPS

helblauw verlichte Home-toets en toont ook het touchscreen vrijwel altijd een Home-optie.

Onmiskenaar livegevoel

Als eerder gemeld is de klank van de DM3 zeer inspirerend en dat geldt ook voor de preamps op de mic-ingangen. Dat maakt 'm als audio-interface in de home-, broadcast- of projectstudio zeer aantrekkelijk. Mixen van audio-materiaal vanuit een daw in je computer gaat feilloos en je hebt dan het voordeel van de faders en de zeer doeltreffende eq's en dynamische processors per kanaal. Het livegevoel is dan onmiskenaar. Ik vermoed dat veel mensen daar wel heel blij van worden. Bij muziekproducties is de kans dat je het maximum van zestien mixerkanalen overschrijdt echter zeer groot; je zult dan moeten terugvallen

op mixerkanalen in de daw zelf. Je zou in dat geval trouwens ook de stems binnen je project op de Yamaha kunnen laten terugkomen, en die met de faders en fijne eq's bestieren.

Conclusie

De ontegenzeggelijke kwaliteiten van beide Yamaha DM3's bij livegebruik komen in deze bespreking niet aan de orde. Voor opname- of streamtoepassingen is de DM3 die we konden proberen (die mét dante dus) extreem veelzijdig. Natuurlijk zijn er ook apps om je DM3 op afstand te bedienen en om muzikanten met hun smartphone draadloos hun individuele mix te laten maken. Het is niet alleen een superhandige en flexibele tafel – voor live bij theaterproducties, conferenties tot kleine bands aan toe – maar ook voor broadcast en projectstudio's is hij bijzonder goed geschikt. Stel, je hebt

een centrum met repetitieruimtes voor bands en een centrale regiekamer met opnamefaciliteiten, dan zijn de opties die een DM3 (een in elke oefenruimte) biedt enorm. Sowieso, als er meerdere ruimtes in het geding zijn is de DM3 (en dante in zijn algemeenheid) een uitkomst. Er is gelukkig al veel apparatuur met dante; van conferentiemicrofoons, (actieve) luidsprekers en monitorcontrollers tot en met high-end preamps en versterkers. Aanvankelijk waren het vooral dure apparaten, maar inmiddels hebben ook budgetmerken als als ESI meerdere producten in het assortiment die met dante werken.

De Yamaha DM3 met zijn zeer concurrerende prijs, uitstekende klank en uitgebreide faciliteiten zorgt ervoor dat geavanceerde netwerkfunctionaliteit voor audio (en video) binnen het bereik komt van heel veel gebruikers, en voor allerlei toepassingen. Een mooie ontwikkeling! ■

Over dante

In dit artikel wordt dante als netwerk voor audio en video beknopt behandeld. Natuurlijk valt er over de ontwikkeling en de geschiedenis veel meer te vertellen. Het is een zeer geavanceerde en veelomvattende technologie. Een link die als startpunt voor meer kennis kan dienen:

- audinate.com/meet-dante/what-is-dante

Er zijn via Audinate gratis drie certificaten te behalen, zodat je ook de buitenwereld ervan kunt overtuigen dat je je erin hebt verdiept:

- audinate.com/learning/training-certification/dante-certification-program

Interface.nl XTRA

video • korte introductie door Yamaha • diverse tutorials pdf • handleiding